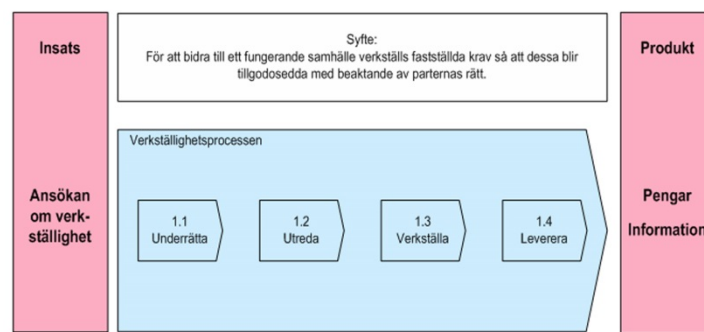

1 Avlägsnande

Det här avsnittet berör samtliga steg i verkställighetsprocessen, men tyngdpunkten ligger på Verkställa.

1.1 Definition och syfte

Avlägsnande utgör en form av annan verkställighet, dvs. annan verkställighet än utmätning. Förfarandet regleras särskilt i 16 kap. 10 a-d §§ UB och 16 kap. 7 a-g §§ UF. Vissa av avhysningsbestämmelserna är också tillämpliga; 16 kap. 3 § första stycket, 5 och 6 §§ och 7 § första och tredje styckena UB. I BfL finns bestämmelsen om avlägsnande i 4 § andra stycket.

Definition

Avlägsnande innebär en skyldighet för en person som har rubbat sökandens besittning att flytta från fast egendom, bostadslägenhet eller något annat utrymme i en byggnad eller i annan lös egendom (exempelvis en båt). Om en person har haft rätt att bo eller vistas på egendomen och denna rätt senare har upphört, t.ex. en nyttjanderätt eller äganderätt, ska avhysningsreglerna tillämpas. Avser en förpliktelse att flytta lös egendom är det bestämmelserna om handräckning i 16 kap. 11-12 a §§ UB som är tillämpliga.

Exekutionstiteln vid avlägsnande kommer som huvudregel att utgöras av utslag eller interimistiskt beslut om avlägsnande. Även domar och beslut från allmän domstol om avlägsnande kan utgöra exekutionstitlar.

2 Avlägsnande, Avsnitt 1

Jämfört med avhysning är den främsta skillnaden att avlägsnande även kan ske av en oidentifierad svarande. Vidare ska avlägsnande i normalfallet ske inom tre veckor från det att nödvändiga handlingar har kommit in till Kronofogden, jämfört med fyra veckor vid avhysning. Avlägsnande får tidigast ske fem dagar efter det att svaranden underrättats om målet, vilket är en något kortare tid än vad som gäller vid avhysning. Dessutom kommer underrättelse om avlägsnande främst att ske genom anslag på platsen. Till skillnad från utmättnings- och avhysningsmål uppgår grundavgiften för avlägsnande till 300 kr per identifierad svarande och sökandens kostnadsansvar för grundavgifter är begränsat till 3 000 kr.

Syfte

Bestämmelserna om avlägsnandeförfarande i BfL och UB har som syfte att göra det enklare för markägare att få tillbaka besittningen till sin mark, samtidigt som de personer som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process. Först och främst är det dock en polisiär uppgift att ingripa mot otillåtna bosättningar. Bestämmelserna om avlägsnande i BfL och UB har tillkommit som ett alternativ till det straffrättsliga förfarandet.

1.2 Vilka ska avlägsnas?

Identifierade och oidentifierade svaranden

En ansökan om utslag eller interimistiskt beslut om avlägsnande behöver inte innehålla personuppgifter om svaranden, om sökanden trots rimliga ansträngningar inte kan lämna dessa (18 § BfL). I en ansökan om verkställighet behöver sökande därför endast ange svarandens personuppgifter om dessa är kända för sökanden (2 kap. 2 § femte stycket UF). Detta betyder att verkställighet av ett utslag eller beslut kan omfatta både identifierade och oidentifierade svaranden.

Om vissa eller samtliga svaranden i ett utslag eller interimistiskt beslut om avlägsnande är oidentifierade, kan exekutionstiteln verkställas mot alla som finns på platsen vid tiden för verkställigheten. Alla personer på platsen som inte är identifierade i exekutionstiteln bör i en sådan situation betraktas som oidentifierade svaranden, oavsett om de fanns på platsen vid tiden för ansökan eller har tillkommit senare. För en markägare innebär det att han eller hon inte behöver inleda ett nytt förfarande för att få verkställigheten genomförd mot personer som har kommit till platsen efter ansökan.

Tredje man Precis som vid avhysning kan avlägsnande verkställas mot tredje man som inte har rätt att vara på platsen (16 kap 10 d § UB). Om det enbart finns identifierade svaranden bör en person som inte anges i exekutionstiteln betraktas som tredje man. Om en person ska betraktas som svarande eller tredje man har betydelse främst vid prövning av invändning om hinder mot verkställighet, se vidare avsnitt 1.3. Om verkställighet sker på en parkeringsplats bör Kronofogden särskilt uppmärksamma att det kan finnas tredje män och egendom som inte ska omfattas av verkställigheten.

Även i en situation då exekutionstiteln omfattar oidentifierade svarande kan en person hävda att han eller hon inte ska räknas som svarande, utan i stället ses som tredje man.

1.3 Invändning om hinder mot verkställighet

Invändning från svarande En invändning **från svaranden** om hinder mot verkställighet enligt 3 kap. 21 § andra stycket UB prövas på samma sätt som vid avhysning. Om Kronofogden finner det nödvändigt ska sökande få tillfälle att yttra sig innan beslut fattas. Om invändningen inte kan lämnas utan avseende får Kronofogden inte verkställa avlägsnandet. Läs mer om invändningar i avsnitt 2.8 och i [Kronofogdens ställningstagande 4/13/VER](#).

Invändning från tredje man Invändningar **från tredje man** om självständig rätt gentemot sökanden prövas enligt 16 kap. 10 d § UB, motsvarande den prövning som görs enligt 16 kap. 8 § första stycket UB vid avhysningar. Om det är uppenbart att tredje man saknar fog för sin invändning ska verkställigheten genomföras mot denne, i annat fall ställas in. Invändningar från tredje man om att han eller hon inte ska omfattas av verkställigheten kan t.ex. förekomma då avlägsnandeplatsen är en parkeringsplats. Ett avlägsnande kan inte genomföras mot en tredje man som exempelvis parkerar med tillstånd på platsen eller som vistas där i enlighet med allemansrätten. Detta är typiskt sett invändningar som innebär att verkställighet inte kan ske mot en tredje man.

1.4 Underrättelser

Underrättelse om målet Kronofogden ska underrätta svaranden om målet och tidpunkten för verkställigheten (16 kap. 10 a § första stycket UB och 16 kap. 7 c § UF). Särskild blankett om underrättelse om avlägsnande finns, jämte informationsblad. Informationsblad finns på bulgariska, engelska och rumänska. Finns barn på

4 Avlägsnande, Avsnitt 1

platsen bör förrättningsmannen försäkra sig om att barnet får den information som är nödvändig. Förrättningsmannen bör då ta hjälp av föräldrar, socialnämnd eller i förekommande fall tolk.

Genom underrättelsen får svaranden möjlighet att förbereda sig inför verkställigheten och framställa eventuella invändningar. Däremot innebär inte bestämmelsen, till skillnad från vad som gäller vid avhysning, att svaranden bereds tillfälle att yttra sig.

När fråga är om verkställighet av interimistiska beslut om avlägsnande kommer Kronofogden normalt sett att underrätta svaranden om målet samtidigt som verkställigheten sker.

Tidsfrist	Verkställighet av avlägsnande får tidigast ske fem dagar efter att svaranden har underrättats om målet. Om underrättelse t.ex. sker på en torsdag får avlägsnande ske tidigast onsdag veckan därpå. Vid verkställighet av ett interimistiskt beslut gäller dock ingen tidsfrist.
Anslag på platsen	Kronofogden kommer som huvudregel att underrätta svarande om målet och tidpunkt för förrättning genom anslag på platsen (16 kap. 7 f § UF). Om svaranden finns på plats vid underrättelsetillfället ska underrättelsen även överlämnas till honom eller henne personligen.
Tolk	I vissa fall kan det finnas behov av att Kronofogden anlitar tolk för att på bästa sätt förmedla budskapet i underrättelsen. Det finns inga hinder mot att tolk närvarar via telefon.
Delgivning i undantagsfall	Delgivning av underrättelse om målet ska ske om målets beskaffenhet kräver det, dvs. endast i undantagsfall. Det kan exempelvis handla om fall då bosättningen funnits på platsen under en längre tid.
Dokumentation	Förrättningsmannen ska dokumentera hur underrättelsen har gått till.
Tredje man	Som framgår i avsnitt 1.2 kan avlägsnande verkställas även mot tredje man. Samma bestämmelser som gäller för svaranden ska gälla i förhållande till tredje man som avlägsnandet kan verkställas mot (16 kap 10 d § UB och 16 kap 7 g § UF). Det betyder bland annat att kravet på underrättelser och fristen på fem dagar även gäller i förhållande till tredje man.
Sökande	Sökanden ska underrättas om tiden för avlägsnandet genom särskild blankett.
Socialnämnden	

Kronofogden ska underrätta socialnämnden om tiden för verkställigheten och socialnämnden ska bekräfta mottagandet av underrättelsen. Om barn berörs av avlägsnandet ska det särskilt anges i underrättelsen.

Underrättelse om verkställt avlägsnande

Efter verkställt avlägsnande ska Kronofogden upprätta ett verkställighetsbevis och ett protokoll. Svarande som inte var närvarande vid förrättningen ska underrättas om verkställigheten (16 kap. 7 e § UF). Eftersom avlägsnande ofta kommer att ske mot oidentifierade svaranden blir det i princip omöjligt för Kronofogden att personligen underrätta icke närvarande svaranden om verkställigheten. Underrättelsen får istället ske genom att Kronofogden anslår beviset på platsen där verkställigheten ägt rum. I nuläget finns beviset endast på svenska. Verkställighet av ett avlägsnande går att överklaga, varför beviset ska innehålla en överklagandehänvisning. Vid behov får beviset eller en sammanfattning av beviset översättas till språk som svaranden antas förstå.

Protokoll

Protokollet ska innehålla de uppgifter som anges i 3 kap. 11 § UF samt information om

- vilken dag svaranden underrättades om målet,
- i vilken utsträckning tredje man berörs av avlägsnandet och
- vilka åtgärder som har vidtagits avseende egendom som berörs av avlägsnandet.

Underrättelse innan egendom säljs/förstörs

Om det är möjligt ska svaranden och eventuell tredje man underrättas innan ett beslut om att egendom ska **säljas eller förstöras** meddelas (16 kap. 10 c § andra stycket och 10 d § andra meningen UB).

Underrättelse om beslut att sälja eller låta förstöra egendom får ske genom anslag på platsen. Underrättelsen ska lämnas på relevanta språk och ska delges om målets beskaffenhet kräver det, dvs. endast i undantagsfall. Någon fastställd blankett finns inte för ändamålet.

Innan egendom som har **förvarats** för svarandens eller tredje mans räkning säljs eller förstörs ska dessa uppmanas att hämta egendomen, om de kan nås. Bestämmelsen är densamma som vid avhysning. I mål om avlägsnande kommer Kronofogden troligtvis endast i sällsynta fall att veta var svarandena och tredje man befinner sig efter en verkställd förrättning, varför underrättelse endast blir aktuell i undantagsfall.

1.5 Avlägsnandeförrättningen

Intresseavvägning

Avlägsnande ska genomföras så att skälig hänsyn tas till såväl sökandens intresse som svarandens situation, dvs. Kronofogden ska göra en intresseavvägning. Bestämmelsen är densamma som gäller för avhysning. Intresseavvägning innebär att förrättningsmannen ska bedöma **hur och när** verkställigheten ska genomföras och måste utgå från förutsättningarna i det enskilda fallet. Om barn berörs av avlägsnandet måste barnets bästa särskilt beaktas. Intresseavvägningen ska också ske i förhållande till eventuell tredje man.

Informera och samverka

Det är lämpligt att Kronofogden kontaktar sökanden för att inhämta aktuell information om förhållandena på platsen. Sökanden kan också upplysa om det finns tredje man som har en självständig rätt. Vid kontakten kan Kronofogden samtidigt informera sökanden om hur verkställigheten kommer att gå till.

Att ta hänsyn till svarandens situation innebär bl.a. att Kronofogden ska arbeta aktivt för att lämna information om verkställigheten. Svaranden ska på ett så tidigt stadium som möjligt, lämpligen vid underrättelsen, få information om hur förfarandet kommer att gå till och om hur kvarlämnad egendom kommer att hanteras. Vid behov får tolk anlitas.

Att ta hänsyn till svarandens situation innebär också att Kronofogden ska samverka med andra berörda myndigheter, framför allt sociala myndigheter. Socialnämnden bör i möjligaste mån vara med vid verkställigheten och myndigheterna bör ha ett kontinuerligt informationsutbyte. Det gäller särskilt om barn berörs.

Särskilda omständigheter

Omständigheter som kan påverka bedömningen av hur och när verkställigheten ska ske kan vara följande.

- När och hur sociala myndigheter har möjlighet att medverka. Om barn kan antas beröras är det av särskild vikt att sociala myndigheter ges tillfälle att närvara vid förrättningen.
- Om sjuka eller annars särskilt utsatta individer finns bland de personer som ska avlägsnas.
- Möjligheten att åstadkomma ett ordnat omhändertagande av barn.
- Hur många personer som ska avlägsnas och hur länge de har befunnit sig på platsen.

- Extrem väderlek.
- Om det vid förrättningen finns nya personer på platsen måste även dessa personers situation beaktas. I undantagsfall kan det innebära att förrättningen måste flyttas fram, t.ex. för att socialnämnden ska ha möjlighet att närvara. Detta kan sannolikt aktualiseras främst om det rör sig om barn. I en sådan situation bör socialnämnden informeras.
- Sökandens intressen och då särskilt om besittningsrubbnigen innebär ett stort intrång i sökandens rätt eller om sökanden riskerar stora kostnader, t ex. för städning och sanering, om verkställigheten fördröjs.

Förrättnings- platsen

När Kronofogden underrättar om målet bör förrättningsmannen samtidigt skaffa sig en så god uppfattning som möjligt om förhållandena på plats så att avlägsnandet kan ske så enkelt och billigt som möjligt och utan att onödig skada uppstår. Förrättningsmannen måste förvissa sig om att de verkliga förhållandena överensstämmer med vad som anges i exekutionstiteln. Vidare kan det handla om att

- bilda sig en uppfattning om vilken slags egendom som finns på platsen,
- avgöra om transport ska beställas eller om det kan bli aktuellt att sälja eller låta förstöra egendom,
- bedöma antalet personer och eventuella barn som omfattas av verkställigheten,
- bedöma behov av tolk och
- bedöma behov av samverkan med andra myndigheter, t ex. polis eller räddningstjänst.

Omhändertagande av egendom

Liksom vid avhysning ska Kronofogden ordna transport och förvaring av egendom som kvarlämnats (16 kap. 6 § UB). Egendom som Kronofogden kan komma att ta om hand vid avlägsnande är främst tillhörigheter av personligt värde. Bestämmelserna i 16 kap. 7 § första och tredje styckena UB om att egendom kan säljas eller förstöras är också tillämpliga vid avlägsnande. I otillåtna bosättningar finns ofta skrymmande egendom som inte har något ekonomiskt värde, t. ex. gamla husvagnar och skrotbilar. Sådan egendom bör Kronofogden inte ordna förvaring för. I övrigt hänvisas till avsnitt 13.7 och 13.8 om omhändertagande av egendom vid avhysning. Som framgår i avsnitt 1.2 kan avlägsnande verkställas även mot tredje man.

8 Avlägsnande, Avsnitt 1

Samma bestämmelser som gäller för svarande ska gälla tredje man som avlägsnandet verkställas mot. Det betyder bl.a. att Kronofogden i förekommande fall ska ordna transport och förvaring av tredje mans egendom.

Svarandens ansvar för kostnader

I mål om avlägsnande är grundavgiften 300 kr per identifierad svarande (6 § tredje stycket FAK). Saknas identifierade svaranden är grundavgiften endast 300 kr. Endast svarande som är identifierad i ansökan om avlägsnande till betalningsföreläggandeenheten är betalningsansvarig för förrättningskostnader (17 kap. 8 § andra stycket UB). Om en exekutionstitel avser flera identifierade svaranden är ansvaret för förrättningskostnader förutom grundavgifter i princip solidariskt. Om endast en svarande har identifierats i ansökan om avlägsnande till betalningsföreläggandeenheten innebär det alltså att utmätning kan ske hos honom eller henne för samtliga förrättningskostnader.

Kostnadsansvaret för en enskild identifierad svarande kan dock i vissa fall bli orimligt stort. I vissa fall kan det vara så att den identifierade svaranden faktiskt har avflyttat från platsen innan verkställighet sker och att verkställigheten endast omfattar oidentifierade svarande och/eller tredje män. Att i sådana fall ta ut kostnaderna av den identifierade svarande kan vara oskäligt. Kronofogden kan då helt eller delvis medge befrielse från skyldigheten att betala förrättningskostnaderna (17 kap. 4 § UB).

Om egendom säljs tas kostnaderna för försäljningen ut ur köpeskillingen, precis som vid avhysning.

Sökandens ansvar för kostnader

Sökandens ansvar för grundavgifterna i ett mål om avlägsnande är maximalt 3 000 kr (15 a § FAK). Detta blir aktuellt när det finns fler än tio identifierade svaranden angivna i ansökan om avlägsnande till betalningsföreläggandeenheten.

Precis som vid avhysningar ansvarar inte sökanden för magasineringskostnader. Den hantering av egendomen som sker efter att den har transporterats bort anses nämligen inte ingå i verkställigheten. Detsamma gäller kostnader för försäljning av egendom. Sökanden ansvarar inte heller för kostnader för magasinering eller försäljning av tredje mans egendom.

Vad gäller kostnader som uppkommer för förstörande av egendom (16 kap. 7 § UB) ansvarar sökanden för dessa. Det finns inga hinder mot att sökanden själv utför dessa åtgärder för att hålla kostnaderna nere.

1.6 Anstånd och uppskov

Ett avlägsnande ska som huvudregel verkställas inom tre veckor från det att alla nödvändiga handlingar kommit in till Kronofogden. Detta gäller dock inte verkställighet av ett interimistiskt beslut om avlägsnande som tvärtom ska handläggas skyndsamt.

Anstånd

Kronofogden får bevilja anstånd med avlägsnandet om det behövs av hänsyn till svaranden. Anstånd får beviljas under högst en vecka från utgången av normalhandläggningstiden om tre veckor. Möjligheten att meddela anstånd är avsedd att utnyttjas restriktivt. Slentrianmässig anståndsgivning bör alltså inte förekomma. Skäl för anstånd kan, i likhet med vad som gäller vid avhysning, vara sjukdom och andra ömmande omständigheter eller om socialnämnden behöver mera tid för att bedöma barns eller andra svarandens behov av hjälpinsatser. Om sökanden genom anståndet kommer att lida skada talar detta mot att anstånd meddelas.

Tredje man

Bestämmelserna om anstånd gäller även mot tredje man (16 kap. 10 d § andra stycket UB). Vad som anges om svarande gäller alltså även i förhållande till tredje man.

Uppskov

Sökande kan medge uppskov med avlägsnandet, se avsnitt 13.6.